

REFERAT Det Grønne Råd d. 08-11-2016

Mødedato Tirsdag d. 08. november 2016 kl. 14:35

Mødested Vester Skerninge

Indholdsfortegnelse

Det Grønne Råd 8. november 2016.....	3
--------------------------------------	---

Punkt 1: Det Grønne Råd 8. november 2016

Bilag

Bilag 1 - Det Grønne Råd 8 nov 2016 Oplæg om forslag til Natura 2000-handleplaner..pdf

Bilag 2 - Oplæg om Syltemade å-systemet.pdf

Det Grønne Råd 8. november 2016

Sagsfremstilling:

Referat af møde i Det Grønne Råd i Svendborg Kommune den 8. november 2016

Tilstede:

Jeppe Ottosen, Danmarks Jægerforbund
Erik Brejninge Andersen, Danmarks Naturfredningsforening
Ian Heilmann, Dansk Botanisk Forening
Niels Andersen, Dansk Ornitologisk Forening Fyn
Christian Ahlefeldt, Dansk Skovforening
Jørgen Erik Hansen, Plantning og Landskab
Hans Jakob Clausen, De fynske Landboforeninger
Ninna Larsen, Friluftsrådet
Tina Aagaard, Naturturisme I/S
Anni Borup, Naturstyrelsen Fyn
Lars Ellermann, Svendborg Sportsfiskerforening
Ole Jørgensen, Svendborg Vandløbslaug
Birger Jensen, formand Miljø-, Klima- og Trafikudvalget
Bruno Hansen, Erhvervs-, Beskæftigelses- og Kulturudvalget
Fra administrationen
Kristian Gernow, afdelingsleder Natur og Klima
Arne Bruun, miljøtekniker Natur og Klima
Terkel Broe Christensen, biolog Natur og Klima
Dorit Fruergaard, biolog Natur og Klima (referent)

Ikke fremmødt:

Jess Heine Andersen, By og Land, Sydfyn
Lars Hillerup Jørgensen, Naturvejlederforeningen
Knud Clemmensen, NOAH

Dagsorden for mødet:

1. Godkendelse af dagsorden (5 min).
2. Opfølgning på sidste møde den 19. maj og ekskursionen den 29. august (10 min.).
3. Kort nyt v/ Kristian Gernow og Niels Skovlund (10 min).
4. Orientering om projekt med naturvenlig vedligeholdelse af vejkanter (10 min.).
Arne Bruun fortæller om kortlægning af naturmæssigt værdifulde strækninger og om omlægning af vedligeholdelsespraksis.
5. Natura 2000-handleplaner (20 min.) *Forslag til handleplaner er sendt i høring i perioden 20. oktober til 15. december 2016. Dorit Fruergaard gennemgår handleplanerne som led i høringsprocessen.*
6. Syltemade Å – systemet (40 min.). Erik Brejninge har ønsket at høre om kommunens planer for Syltemade Å fra tilløbet til Sørup Sø til udløbet i havet.

Oplæg fra Terkel Broe Christensen og Dorit Fruergaard om arbejdet med vandplanprojekter, herunder sørestaurering, søundersøgelser, spærring, spildevandsindsatser og om vandindvinding, naturpleje og rekreative tiltag.

7. Evaluering af mødefrekvens og ekskursion (10 min.).

8. Mødedatoer i 2017 (5 min.).

Såfremt tre møder og én ekskursion fastholdes, foreslår vi følgende datoer:

- *Mandag den 27. februar 15.30 – 17.30*
- *Tirsdag den 16. maj 15.30 – 17.30*
- *Torsdag den 31. august (ekskursion) 13.30 – 17.30*
- *Onsdag den 8. november 15.30 – 17.30*

9. Eventuelt (10 min).

Ad 1)

Dagsorden blev godkendt.

Birger Jensen bød velkommen til tre nye medlemmer:

Ian Heilmann, der afløser Carsten Hunding fra Dansk Botanisk Forening; Jørgen Erik Hansen, der afløser Jørgen Pedersen, Plantning og Landskab samt Hans Jakob Clausen, der er suppleant for Niels Rasmussen fra Centrovicé.

Ad 2)

Nedskæring af hegn og hensyn til hasselmus v/ Anni Borup

På mødet den 19. maj 2016 blev hensynet til bilag IV-arter, herunder hasselmus drøftet i relation til nedskæring af læhegn. Det er staten, som administrerer artsbeskyttelsen. Svendborg Kommune har derfor efterfølgende spurgt den daværende Naturstyrelse om styrelsens administrationspraksis.

Anni Borup redegjorde - på vegne af Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning/SVANA (der har overtaget ansvaret) - for artsbeskyttelsen og statens erfaring med nedskæring af hegn. Anni tog udgangspunkt i SVANAs mail-svar til kommunen, der er gengivet nedenfor.

Hasselmusens levesteder er beskyttet qua naturbeskyttelseslovens § 29 a, stk. 2 og jagt- og vildtforvaltningslovens § 6a, stk. 1 (forbud mod at beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder).

Herudover nyder hasselmus individbeskyttelse qua naturbeskyttelseslovens § 29 a, stk. 1 og jagt- og vildtforvaltningslovens § 7, stk. 1 (forbud mod forsætlig forstyrrelse) og artsfredningsbekendtgørelsens § 10, stk. 1, nr. 1 (forbud mod alle former for forsætlig indfangning eller drab)

Forvaltningsplan for hasselmus (vedhæftet) fungerer som vejledning på området. Her gennemgås bl.a. driftshensyn, og på side 33 er oplistet en række specifikke plejeforslag med relation til beskæring af levende hegn. Plejeforslagene må betragtes som retningsgivende i forhold til både artsbeskyttelsen og levestedsbeskyttelsen.

Ved en forekomst af hasselmus vil dette sætte rammer for plejen i relation til beskyttelsen af hasselmus. Herunder både karakteren af beskæringen/plejen og tidspunktet for udførelsen. Vi formoder, at spørgsmålet er rejst i forbindelse med den efterhånden udbredte praksis med koordineret maskinel nedskæring og efterfølgende flisning af alle levende hegn i større geografiske områder. Der har os bekendt ikke været konkrete sager og afgørelser omkring omfattende og maskinel nedskæring/pleje af hegn i forhold til beskyttelsen af hasselmus. Men for levende hegn med kendt forekomst af hasselmus kan nedskæring/pleje af nævnte karakter vurderes som værende i strid med arts- og levestedsbeskyttelsen.

For yderligere spørgsmål henviser vi til Lasse Sehested Jensen, SVANA, Naturbeskyttelse, tlf.: 41 26 93 40, mail: lajen@svana.dk

Afgrænsning af vejkanter - umatrikuleret/udmatrikuleret

Niels Andersen mente, at det er 'tyveri af vilde planter', når vejkanterne sprøjtes og efterlyste i forlængelse heraf en beskrivelse af matrikuleringen i forbindelse med vejene. Kommunen beskriver dette i et notat, som sendes til rådet.

Ole Jørgensen oplyste, at de fleste sprøjtemidler kun må anvendes på dyrkede arealer og således ikke må anvendes på vejkanterne. Jørgen Erik Hansen fortalte, at Assens Kommune har udarbejdet retningslinjer for, hvordan vejkanterne vedligeholdes for forskellige vej kategorier.

Herefter samlede Birger Jensen op på punkter fra sidste møde og ekskursionen.

Rådet har efterlyst mere omtale af Lokal Afledning af Regnvand (LAR), og at man får refunderet knap 24.000,- kr., hvis man ligger i fælleskloakeret område og fremover håndterer regnvand på egen grund. Refusionen er omtalt på både [kommunens hjemmeside](#) og [Vand og Affalds hjemmeside](#). Vand og Affald har den største 'aktie' i arbejdet med LAR, og en informationskampagne afventer den kommende implementering af Masterplan for regn- og spildevand.

Miljø-, Klima- og Trafikudvalget har vedtaget 2. udgave af 'Natur og Friluftsliv i Svendborg Kommune - plan og handlinger 2014-2025' med en opdateret liste over handlinger til gennemførelse i perioden 2017-2020. Listen blev delt rundt, og 2. udgave af planen bliver lagt på kommunens hjemmeside under 'kommune' og 'politikker'.

Naturstyrelsen har i samarbejde med Svendborg Kommune søgt om midler til etablering af en pumpe i Tåsinge Vejle med henblik på at sikre afgræsning af rigkær og strandenge.

DN v/ Erik Brejninge har i mail som opfølgning på ekskursionen anbefalet, at kommunen sikrer en vis offentlig adgang i Bøllemosen, hvis vådområdeprojektet gennemføres. Erik Brejninge tilføjede på mødet, at der bør sikres offentlig adgang, når der bruges offentlige midler til et projekt. Birger Jensen forklarede, at kommunen arbejder for at sikre offentlig adgang i forbindelse med vådområder, men dog kun såfremt, at

der er opbakning fra lodsejerne. Kommunen prioriterer at få gennemført vådområdeprojektet. Christian Ahlefeldt mente, at man i disse projekter bør se projektgennemførelse og offentlig adgang som to adskilte ting.

Der er udarbejdet en oversigt over kontaktpersoner i Svendborg Kommune.

Oversigten blev delt rund og er medtaget sidst i referatet.

Ad 3)

Birger Jensen indledte orienteringen om kort nyt.

Svendborg Kommune har i oktober indviet Rødme Kirkesti sammen med lodsejere og Stigruppen i Stenstrup og Kirkeby. Projektet udspringer af et byrådsmøde i Stenstrup, hvor en gruppe borgere gik sammen om at skabe flere lokale stier i området. Det har været et konstruktivt samarbejde med lodsejere og stigruppen. Birger Jensen forventer flere stier i området.

I forbindelse med budgetlægningen for 2017-2020 skulle Miljø-, Klima- og Trafikudvalget finde besparelser på 1.658 mio. kr. om året. Der er foreslået

besparelser for 2.035 mio. kr. Besparelserne fremgår af budgetskeema, der er gengivet sidst i referatet. Samtlige besparelser på nær den vedrørende skovdrift er vedtaget.

Besparelsen på skovdriften berørte ikke selve skovdriften, men betød at provenuet fra salg af råtræ ikke længere skulle bruges i skovene. Da besparelsen ikke gennemføres, bruges driftsoverskuddet fra skovdriften fortsat til vedligehold og forbedringer af rekreative anlæg i skovene. På Miljø-, Klima- og Trafikområdet spares således ca. 260.000 kr. mere, end det oprindeligt var besluttet. Udvalget vil bruge provenuet til andre tiltag inden for udvalgets område.

Birger Jensen nævnte, at dette f.eks. kunne være til udbygning af hundeskoven ved Rødskebylle, hvor Ninna Larsen har hentet tilskud på 72.500,- kr. hjem fra Friluftsrådet. Friluftsrådet betinger, at kommunen medfinansierer 1:1. Birger Jensen takkede Ninna Larsen for indsatsen.

Kristian Gernow fortsatte orienteringen.

Svendborg Kommune er, som den 2. kommune i Danmark, blevet Klimakommune Plus+ (DN certificering). Certificeringen er primært baseret på arbejdet med energirenovering af private boliger og skovrejsning.

Der er udarbejdet en ny vandområdeplan for oplandet til Sydfynske Øhav og kommunen har søgt om midler til forundersøgelser for fire nye vådområdeprojekter:

Ollerup Egense, Stokkebæk Huse, Stokkebæk (Gudme) og Skovballe Søby Monnet.

Alle involverede lodsejere er orienteret.

Som led i revisionen af kommuneplanen afholdes der i november/december 8 møder i lokalområderne med temaet 'Vores steder'. Alle kan i øvrigt komme med input til revisionen frem til den 2. januar 2017. Der skal bl.a. udpeges Grønt Danmarkskort.

Det vil blive sat på dagsordenen på det første møde i Det Grønne Råd næste år.

Forslag til den nye kommuneplan for 2017-2029 forventes offentliggjort i juni/juli og vil være i høring i juli-august. Kommuneplan 2017-2029 vedtages endeligt i december 2017.

Udviklingsudvalget vil holde møde den 12. december 2016 om Planstrategiens udviklingstema 'Turisme og Natur'. Det Grønne Råd vil blive inviteret.

Ad 4)

Arne Bruun fortalte om kortlægningen af naturmæssigt værdifulde vejkanter og om arbejdet med at tilpasse driften af vejkanterne til gavn for floraen. Arbejdet blev sat i gang efter et oplæg fra Carsten Hunding på et møde i Det Grønne Råd. Nogle af rådets medlemmer og andre borgere har bidraget til arbejdet bl.a. i forbindelse med en workshop, der blev afholdt i januar 2016. Arne takkede de medvirkende for hjælpen.

Arbejdet har resulteret i:

- at rundkørsler og rabatter i tilknytning hertil uden for byerne fremover kun slås 2 – 3 gange årligt mod tidligere 6 gange. Dette giver mulighed for flere plantearter og insekter.
- at perioden for slåning af vejkanterne generelt ændres. Om foråret ændres slåningsperioden fra 1. maj til 30. juni til fremover at være 15. maj til 15. juni. At slåningen er færdig midt i juni vil fremme de mere værdifulde overdrevsarter, som blomstrer senere. Det er f.eks. stor knopurt og blåhat. Om efteråret ændres slåningsperioden fra 1. august til 31. oktober til fremover at være 15. september til 31. oktober. Det senere starttidspunkt er en fordel, fordi flere overdrevsplanter så kan nå at kaste frø.

Ændringerne er ikke så mange, som man kunne havde håbet, afsluttede Arne Bruun. Det skyldes, at det økonomiske råderum er blevet mindre. Kommunen har under alle omstændigheder fået en større og god viden om vores vejkanter og har således fået et godt grundlag for at tilpasse driften i en naturvenlig retning på et senere tidspunkt.

Ad 5)

Kommunen har offentliggjort forslag til Natura 2000-handleplaner for områderne:

Klintholm, Sydfynske Øhav, Rødme Svinehaver og Skove og søer syd for Brahetrolleborg. Planforslagene er i offentlig høring frem til og med den 15.

december. Dorit Fruergaard gennemgik handleplanerne og de kommunale indsatser.

Oplægget lægges ud på kommunens hjemmeside som bilag til referatet.

En af de store opgaver i Sydfynske Øhav er at sikre yngleområder for en række fugle. Jeppe Ottosen og Erik Brejninge pegede på at rovfugle, krager og andre redeplyndere er et væsentlig problem for ynglefuglene. Hertil kommer ræve.

Ninna Larsen spurgte, om græsningstrykket i Rødme Svinehaver har været for stort denne sommer. Dorit Fruergaard fortalte, at det er godt med et højt græsningstryk, når der som nu foretages rydning på arealet.

Ad 6)

Erik Brejninge havde ønsket en gennemgang af kommunens planer for Syltemade Å – fra tilløbet til Sørup Sø til udløbet i havet. Terkel Broe Christensen og Dorit Fruergaard fortalte om:

- Spildevandsrensning
- Vandløbsvedligeholdelse
- Restaurering af Sørup Sø
- MVJ-aftale om ændret afvanding ved Hvidkilde Gods
- Fosforundersøgelser i Hvidkilde Sø og Ollerup Sø
- Fosforfjernelses-vådområdeprojekt ved Hvidkilde Sø
- Vandindvinding
- Naturpleje i Åmosen
- Naturpleje i Syltemade Ådal
- Øhavsstien
- Faunapassage Vester Mølle
- Vandplanindsatser vandløb
- Badeforhold Ballen
- Odder på Sydfyn

Oplægget lægges ud på kommunens hjemmeside som bilag til referatet.

Temaerne blev drøftet under vejs. Der blev spurgt om, hvordan tilstanden i Sørup Sø er her et år efter fosforfældningen. Terkel Broe Christensen fortalte, at der ved et besøg i sommers var en væsentlig større sigtedybde end før, hvilket er godt. Staten undersøger effekten på søen og kommer med en afrapportering.

MVJ-aftalen om ændret afvanding ved Hvidkilde udløber i 2018. Der er måske mulighed for, at aftalen kan forlænges.

Fosforundersøgelsen i Hvidkilde Sø gav anledning til en drøftelse af mulighederne for at forbedre tilstanden, der er dårlig på grund af for højt indhold af fosfor i vandet. Det største bidrag kommer fra fosforpuljen, som ligger i sedimentet. Fjernelse af fosfor fra bunden vil være meget bekostelig. Søen er umiddelbar ikke egnet til fosforfældning med aluminium (som i Sørup Sø), men der findes andre fældningsprodukter, der måske vil være egnede. I alle tilfælde skal tilledningen fra de eksterne kilder nedbringes først.

Christian Ahlefeldt uddybede skemaet med fosforbalancen i Hvidkilde Sø (se oplægget). Af den samlede belastning fra de syv tilløb kommer den største del fra et enkelt tilløb. De seks øvrige – alle beliggende på Hvidkildes jorde - bidrager meget lidt selvom oplandet dyrkes intensivt.

På baggrund af fosforundersøgelsen har Svendborg Kommune ansøgt om midler til en forundersøgelse for et fosforfjernelsesprojekt for det tilløb, der bidrager med mest fosfor til søen. Lodsejerne vil bl.a. få tilbudt jordfordeling som kompensation.

Svendborg Vands vandindvinding ved Hvidkilde og Åmosen blev drøftet. Christian Ahlefeldt fortalte, at indvindingen ved Hvidkilde stammer fra et lag med artesisk vand – dvs. direkte fra kilden. Christian Ahlefeldt anbefalede, at kommunen ikke giver tilladelse til yderligere vandindvinding ved Hvidkilde af hensyn til Hvidkilde Sø. Ole Jørgensen nævnte i relation hertil, at der ham bekendt også er planer om at forsyne Tåsinge med vand fra Fyn, og at man ikke ønsker dette på Tåsinge.

Dorit Fruergaard stillede spørgsmål om krav til Øhavsstiens farbarhed gennem ådalen.

Kommunen har udlagt spang på de laveste strækninger. På den resterende del af stien er der i våde perioder mudret på flere strækninger. Der var enighed om, at stien gerne må være mudret, således at man kun kan gå der med gummistøvler. Christian Ahlefeldt og Hans Jakob Clausen understregede, at Øhavsstien blev aftalt og anlagt som en trampesti. Niels Andersen huskede, at kommunen satte mange initiativer af høj standard i gang i forbindelse med, at Svendborg blev Friluftskommune, men at der nu er steder, hvor det ikke ser godt ud. Erik Brejninge tilkendegav, at kommunen må finde midler til at vedligeholde de eksisterende anlæg. Birger Jensen svarede, at kommunen vil gå stien igennem og reparere spangene.

Muligheden for odder ved Syltemade Å blev drøftet. Terkel Broe Christen vurderede, at fødegrundlaget for odder pt. er større ved Fjellebroen ud fra, at vandkvaliteten i Hundstrup Å er bedre end i Syltemade Å, og at Nakkebølle Fjord samt Nakkebølle Inddæmningen er med til at give gode vilkår for odder.

Erik Brejninge takkede for gennemgangen.

Ad 7)

Rådets medlemmer tilkendegav, at møderne ofte bliver pressede og savnede mere tid til drøftelser. Da man samtidig ikke så nogle overflødige punkter og at mødelængden er passende, ønskede rådet, at den årlige møderække udvides med et møde. I 2017 lægges det ekstra møde i tilknytning til ekskursionen.

Ad 8)

Der blev aftalt følgende mødedatoer for 2017:

- *Mandag den 27. februar 15.30 – 17.30*
- *Tirsdag den 16. maj 15.30 – 17.30*
- *Torsdag den 31. august 12.00 – 17.30 (møde og ekskursion)*
- *Onsdag den 8. november 15.30 – 17.30*

Ad 9)

Ninna Larsen spurte om rækkevidden af kommunens ansvar, hvis folk kommer til skade på kommunens arealer. Som eksempel nævnte Ninna Larsen meget dybe kørespor i Rødskebølle Hundeskov – er kommunen erstatningspligtig, hvis nogen falder her? Med hensyn til farbarheden i hundeskoven henviste Birger Jensen til, at udvalget behandler sag om udvikling af hundeskoven på det næste møde.

Erik Bregninge foreslog, at kommunen fritlægger flere af bronzealderhøjene i Hallindskoven, så de bliver mere synlige.

Birger Jensen takkede for fremmødet.

Kontaktpersoner i Svendborg Kommune

Ansvarsområder på det grønne område

8. november 2016

Besparelser

Bilag:

Åben - Det Grønne Råd 8 nov 2016 Oplæg om forslag til Natura 2000-handleplaner..pdf

Åben - Oplæg om Syltemade å-systemet.pdf